

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.

Ex 7

RÄGGLER Å PASCHASER.

BOKA NUMRA TVÅ.

GUSTAF FRÖDING.

RÄGGLER Å PASCHASER

PÅ VÅRAT MÅL

TÅ

EN BONNE.

BOKA NUMRA TVÅ.

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM

HÄGGELIN & PASCHASSEN

STOCKHOLM

1897

STOCKHOLM.

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1897.

Fröken på Slorbôrg

*tillägner ja diss här rägglan å paschasan, för
ho ha vôr beskeli ve mä å på ett vis vôr
mä te hjälp ve decktinga.*

Boen.

Förola.

Di mäst tå di här rägglan å paschasan ha vör tröckt för i Kallstatininga, di åg, å di ä allt på unjfar samm fason sôm di are. Satt nô nytt ä dä int å e litta uschli bok ä dä. Men bokhannler Bonnier ha lôf mä, att ja ska få tämli bra betart för'a, satt d'ä mer sôm en affärd. Hällers ha ja allt bynnt bli leve den här skrifvinga, å d'ä fäll mäst sist gangen ja ä ut på räggling å paschasing. För ja ä för gammel å d'ä mäst bar om för i vala ja kan skrif, å dä blir int likt, sôm dä ä nu för tia, satt ja får fäll si farväll

te allmänheta nu å lätt di ny skrifran
skrif om di ny sakan, sôm di förstår bätter
än ja.

Boen.

Fredrek på Ransätt.

Den låta Ransätts-Fredrek sang
ho hadde allt si ega klang,
når utta ok å utta tvang,
där tall å gran tog vinn i fang,
sôm geta lätt ho sprang.

På logera ho flög ikring
mä hôpp å tramp i sväng å spring,
dä va e fart, dä va ett sving,
e takt, sôm hällers ingenting
på hele jolas ring,

Kring stôgera ho flög sôm bi,
fôr ho va lätt sôm di,
e fin bevingat melodi
mä sol å sôrr å hönning i
å dôft tå sômmerti.

Ho gjord en gôdt sôm sômmern gär,
å hele Varmlann helt'a kär
sôm skogen sjôl, når sômmern klär
hôr skogsbacksäng mä blômst å bär
å sol å vackert vär.

Ä du mä på dä.

Mi jänte ho hadde sôm jäntera plä
två yger tå sol å ett hjarte tå trä,
ja låg där å kve sôm ett kräk på knä
å sa: »vell du ta mä, så uschli ja ä?
ä du mä på dä, ä du mä på dä?»
— å tänkte, att jänta va mä.

Ho las i e bok å ho bynnte å blä
å va sôm ho rakt inte alls va mä,
Ja töla, ja ba: »ja vell fö, ja vell klä
mi käre lelle tös mä dä bäste, sôm ä,
— ä du mä på dä, ä du mä på dä?»
Da flint' ho, da sa ho: »nähä!»

»Nä allri, nä allri, nä ni ganger nä,
förr tog ja fäll bäsen, sôm jämt sier bä,
än kräke, sôm jämt sier mä på dä,
ä du mä på dä, ä du mä på dä,
ä du mä på dä, ä du mä på dä,
nä ni ganger, ni ganger nä.»

O gösser, I alle, sôm faller på knä,
I vet fäll, I hör fäll, hvalls jäntera ä
ä yga tå sol, så ä hjarte tå trä,
lätt jäntera gå, ä I mä på dä,
ä I mä på dä, ä I mä på dä?
— ja tänker, ja tror I ä mä!

Når ja fridd te Anna Lek.

Dä va e lang ti ja int vell lägg två torkate strå i kôrs för e jäntsmôle mer, för ja töckt dä bar ble smälek tå't.

Men manfôlk ä manfôlk, å utta kvennfôlk kan en int li sä på jola. Ja ble sôm uroli i krôppen tå te gå emsammen utta jäntfölj.

Da va dä e ti ja kôm te ha min väg förbi Lekens tôrp — han va seldat, Leken — å iblann feck'a se ett skymten tå Anna, dotra hans, når ho geck te laggårn för te ställ mä konna äll bål ôt källa ätter vatten. Dä va e grann jänt, ska ja säj er. Ho va

bli i yga å dä va ett sving i'a, når ho geck, satt dä va sôm ett seglande skepp.

Vi hadd int tal mö mä hôrann ut i bögda, å allri kom dä te, att ja kom te stann å tal mä'a, når ja geck ôm. För ja va jäntsky den tia. Men glaniga kunn ja int lätt var. Ja glan ôt jänta å jänta glan igän, satt dä ble änn sôm e maskpi mälla ôss i all fall. D'ä mäst i yga käleken setter å d'ä mä dôm en sier iffrå, att en ä gla i hôrann.

Nu va dä en da, sôm ja geck förbi Lekens å kast en titt bål kring knutan för te se, ôm Anna va där — nä dä va inga Anna där, bar göbben Lek, sôm stog där å slifft öxa si. Ja kan int nek, att ja ble litt surmodi.

Men når ja hadd hunn ett stöck länger bort på vägen, så va dä nô, sôm sang bål i bärga. Hocken kan dä var, sôm sjonger så ljufverliga, tänkt ja.

Jo, dä feck ja snart vet, för rässôm dä va kom e stor grann jänt ut på vägen ett bra stöck länger fram. Ja känd igän'a på ryggsia att dä va Anna Lek.

Ôm jänta hadd sett mä, dä vet int ja. Men en kunn se på'a att ho vesst, att dä va en sôm va bakôm'a. Iblann sang ho en litten trall å iblann så böjd ho sä ner å rep tessä en näf kröser ve vägkanten.

»Ska ja? — ska ja int? — ska ja? — ska ja int?» Tocken geck'a å öfverla för mä sjöl. Men dä ble sôm dä va, jänta geck för å ja kôm ätter å lik langt va å förble dä mälla ôss.

D'ä dä kônsti mä jänter, att di kan titt mä nacken. För nock såg Anna, att ja ble ätter, å nock va dä änn sôm ho skull blett vesen å int kunn gå så fort sôm fôr. Ho bynnt å titt ôpp ôt talltöppan för te se, ôm där va nôn ickre, å senna feck ho lôf å knyt kängbanna, å allt dä där tog ti, ska ja säj, satt hock ja vell äll int, så hannt ja allt ôpp jänta å ble gånass si ôm si mä'a.

Fäll töckt ja att ja bol säj nô te'a, men dä hek imot, satt ja int feck ol fram. Da ga ho mä ett bleg, satt dä klack te immä.

»D'ä en bra nock väg te gå på, den här,» sa ja. Senna hek dä fast igen.

»Åja, d'ä ingen dåli väg,» sa jänta å ga mä ett siglante, satt ja ble rö i syna.

Senna geck vi e bra stönn å sa itnô, nôn tå ôss. Men så töckt ja fäll att ja bol säj nô ol igän.

»D'ä bra nock mä kröser bål mä hulta,» sa ja.

»Å ja,» sa jänta — »å móltera ha häller int vôr uschli i år.»

»Ja, d'ä gödt om bär,» sa ja å så hek de fast. Men nu lell ska ja fram mä't, tänkt ja å stannt medt för Anna. Ho ble rö ända ôpp i yga.

Ja så skull ja da dra te å säj, att ja så gärn vell ha'a. Men näe, dä vell int gå.

Allt ja feck fram va: »ha Anna sett, om älgen går om ve erat?»

»Jo, dä geck allt e ko mä en kalf om när ôss i förgårs,» sa Anna ho.

Senna bynnt vi gå igän. Anna såg lessen ut å ja tänkt, att ho töckt fäll att ja va ett nôt.

Å så geck vi å geck igän e stönn. Å rässôm dä va försöckt ja kom fram mä

friersaka, men dä hek imot. I ställ kom ja te tal ôm årvägen.

Ja, te sist kôm vi da te vägskele å dä va inga anna rå än vi feck skers ve.

»Ajö, Anna,» sa ja å tröckt'a hardt i hanna.

»Ajö, Agust,» sa Anna å tröckt hardt igän.

Men når ho hadd hônn ett stöck iffrå mä, va dä änn sôm dä hadd komm e stor svårmodihet övver mä, å ja kunn int stå imot länger utta vänd mä ôm å sa:

»Vell du ha mä, Anna lelle?»

Da vänd Anna sä ôm ho mä å bynnt å nyp på fôrklä sett å titt på foten sin å så sa ho:

»Åja, dä kunn kansch int var så domt håller.»

Nypenrosa.

Fin sôm nypenrosa står
tili, tili, når dä dagger
selfverdrôp å blaa vagger
lent där môraväre går,

Int just lik e trägårsros,
int så stôlt å medt i sola,
int så grann å stor i ola,
mer litt bly å mer te tros.

Tocken stog mi Anna Lek,
ljus i håre, rö i kläe,
»rosa stecker,» sa di, näe,
Anna mi va utta svek.

Hennas tagg va lätt te se,
are roser, are flecker
gär sä lene, når di stecker,
Anna gjord sä allri te.

Harrgårspan mä roser i
gjord mä itnô kälekshôga,
nypenrosa bål ve stôga
dä va rosa rosa mi.

Rammelbuljången i Backa.

Se dä va så, att gamle Jan i Backa skull ha bröllöp för dotra si. Nu ha Backafólke allti vôr storgo tå sä, å når di hadd kolifäj, da va allt brännvinspegasen itändt varrer än på nô ann ställ.

Ja va bjudd, ja åg, å Anna Lek ho va allt bjudd ho mä, för ho hadd gått fram för prästen på samm gang sôm brura.

Ja, ja klef fäll in, ja. Dä va mö fólk där, bå insocknes å utsocknes. Å dä va mang storkärer mä, bå Annersch Annerscha i Otterstan å Selfver-Pär i Tranås, å nämnkärn i Blaxere — d'ä hømmen di kaller Leveransen,

för dä att han lefver å regärer så mö sôm'en gâr. Mang pøjker å jänter va dä åg å gunås va allt di varst bråkstakan mä åg — en di kall Kalle Gla å en di kall för Lars i Hôsera å Däng-Jan va allt mä, han åg. Å längst bål i stôga satt Anna Lek breve gamle Leken. Ja kast yga bål ôt Anna te, men ja tords int gå fram, utta helt mä ner ve dôra iblandt di are tôrperpøjkan. Å brura å brugummen di satt fram ve bole sôm ett par målate träbocker å sa allri ol. Men gamle Jan han geck ikring å persvadér ôss te dreck brännvin, å dä va ingen, sôm sa näj te dä. Vi tog bå en å två super, inna nôn hant te säj mock. Ja va int van ve brännvin ve den tia, så ja bynnt å bli veli mä däsamm.

Nu va dä så, att dä här skull var ett rektitt finnt bröllöp å däfför hadd di fått e, sôm hadd vôr köks hos major Frykmark te komm dit å kok mat å årn mä alltihop. Å på bole va dä ett grannt öppställ mä tallrecker å bonker, å i vråa så hadd di ställt öpp ett så kallt smörgåssbol å där va allt möjlitt framsätt å mang, mang brännvinsputäler.

Mällerti hadd prästen blitt ätter ve körka å dä dröjd fali länge, inna att han kom. Å mennas va dä ingen, sôm tords rör ve maten, å vi stog där bar å glodd ôt hörann å va ännasôm litt andäckt.

»Ja, mennas så tar vi en klonk,» sa gamle Jan allt imälla å hällt i glasa. Å så tog vi ôss en klonk.

D'ä int så gôdt å stå tocken där å bar bälj issä brännvin å hõll käfft å int få mat te. Hõlls dä va, så bynnt dä kok hett immä, satt ja gärn vell gär nô stõllitt, å ja såg att dä va på samm vis mä di are pøjkan å käran. Di lysst rödt i syna å ble besönnli i knäveka å en kunn se på dôm, att di hãlst vell dans rilen äll gär hallingkast. Men dä va ingen, sôm tords rör en lem, för vi vänt hvar stönn, att prästen skull komm in, men hvalls dä nu va, så dröjd dä allt mä prästen.

»Ja, mennas så tar vi ôss fãll en klonk,» sa gamle Jan han å tonga slang allt litt för'n, för persvaderinga bynt å ta övverhanna

mä'n. Å så tog vi en klonk å ställd ôss te titt rackt fram å va still igän.

Ja kändd påmmä att dä kom ännasôm e rasenhet immä bar tå brännvin å för dä att ja int feck rör mä. Ifall bar att nôn hadd stött vemmä mä armbôgen, så skull ja tvart ha kast rocken tåmmä å dängt'en. Dä vesst'a, å däfför kröp ja unna, så langt ja kunn.

Da feck'a se Selfver-Pär å Leveransen stå å bläng på hôrann å dä va just itnô himmelrik i yga på dôm. Di va int vider vänner, för Leveransen hadd lur Selfver-Pär på en skogsaffärd, å di sa att Selfver-Pär hadd pinnt pänga ur Leveransen på ett fintlitt kuntrakt.

Di hadd komm å stå brevé hôrann å ja kunn se att di tåk sä bort, för dä att di int skull tramp hôrann på liktonan.

»Ja, mennas så tar vi ôss fäll en klonk te,» sa gamle Jan å heck te ett tag. Men i däsamm kôm allt prästen.

»Nu börjer den rätt finheta,» va dä en, sôm sa. Men så fali finnt ble de fäll int, för vi va int rektitt stadi på bena, å den

möne andackta va blidd ännöm e rasen elektrisstet i ôss.

Å så kom da ho, sôm hadd vôr köks när Frykmarks, in mä buljången å så skull den fin härrskappsmeddan bynn på.

»Dä va en go buljång dä här,» sa Leveransen te prästen, för han töckt fäll att han skull vis, att han förstog sä på tock där han. Men da händ den ulöcka att han i däsamm kôm te snör te Selfver-Pär mä arm-bögen, satt Selfver-Pär feck dä het spa i syna å ner imälla västen.

»Hutt,» skrek Pär å ga Leveransen en boffel, satt'en kom farnass bål i vråa där ja va. Å i däsamm bynnt dä dask å däng å vról å flyg ikring mä all möjli lösör gömmen stôga. Ja såg, att Kalle Gla å Lars i Hôsera va fram på gölfve å hôpp baglängs å tjoa å skrek. Jäntan å käringen bynt å gråt å antur sä. »Still där,» röt prästen te, men dä va allt försennt te säj nô, sôm kunn var te nôa nôtte.

Sjöl ränn'd'a å slog ikring mä ôt all håll mä bägg knytnäfvån. Hvafför ja slogs, vet int ja, men ja kunn int lätt bli, för bränn-

vinspegasen va immä. Dä va en gammel bonn där, sôm int dä ja vet hadd gjort mä ett kofén te urätt, men ja feck tag i kärn å slängd'en bål övver en bänk sôm en skinnfäll. »Häj,» skrek'a å skull just gär samm res mä en aen göbbstacker, men da va dä nô, sôm hang sä fast i armen påmmä. »Släpp mä,» skrek'a å dängd'et i vägga. Da feck'a se att dä va Anna Lek, jänta mi, sôm ja hadd gjort så ill ve, å da klack dä te immä å ja ble sôm en skensk häst. Hva sôm senna skedd, dä vet ja int, för ja va blankt iffrå mä.

Men när ja kom temmä igän, låg'a långt ut på jale å grät. Yga va igänmurat påmmä, skael va sönnersläjen å näsa va öppflôga sôm e väl jäsat brölimp.

Men tänk på di jäntan, d'ä allt nô unlitt mä dôm. För rässôm ja låg där, så satt Anna brevê mä å grät, ho åg, å tôrck blogen ur syna påmmä mä förklä.

»Gå dänna,» sa ja, »ja ha slag dä för-darfva — ja ä den varst lömmel, sôm finns

i hel vala — ta Nils, du — han ä ingen fylltratt, han.»

Men da grät ho bar varrer å sa, att ja int skull tal så styggt te'a. »Du ä söpen nu, Agust lelle,» sa ho, »men dä ska nock bli bra igän, ska du få se å försök å gå nu, så ska ja hjälp dä hem te mor di,» sa Anna ho.

Ja, så strackla vi ôss allt iväg — ja geck å hängd mä armen ôm halsen på jänta å stortöt hel vägen ända hem. Å mor mi å Anna feck hjälp mä å mä klära å lägg ner mä i sänga å så dôrma ja å ifrå allt ilänn på den här jola för den gangen.

D'ä fäll inte vardt te säj mö ôm hvalls dä ble senna. Vi pojker, sôm hadd vôr mä, kom inför härasrätten — sômma va inn på häckte i Kallsta, å sjôl feck'a svi läng å väl för pleckta, sôm ja feck betal. Å hvalls dä nu va, så kom ja allt liksôm te räcktnes mä te di där bråkstakan, sôm va di varst utskrekne i hel sockna. Å di kall bröllôpe i Backa för den stor rammelbuljängen i Backa, å hör en kom så kast di fram nô ôm, att dä

va gôdt te få buljång å att dä skull bli
ätterrätt ätter.

Men för allt dä le ja ha litt för den
buljången, så vell ja int att den vôr ogjord,
för gômmen den feck'a se hva gôdt dä kan
finns i ett kvennfôlk å dä ä ännsôm att den
buljången skull håll ihopp Anna å mäj, satt
dä int ha blitt nôa ufre hemm i stôga hemm
när ôss, sôm dä allt hållers plär kunn bli
mälla gefte.

Gå på dompen.

Å Däng-Jan sa te Kvennfólks-Pälle:
»du Pälle, vi går te ett anna ställe,
dä här, dä ä lessamt dä,
nu går vi på dompen te Finnbacka-jänta,
ta brännvine mäddä, å Pälle du, vänta,
vänta!
vi tar allt klavére mä!»

Di gjord en musik ner i vägaskele
å spelt så kärvännli på piglåckspele,
men Britta ho kom inte ut,

di perka på Brittas lås mä en pinne,
å ställd sä ve fönstre å sa: »ä du inne,
Britta!»
men Britta ho kom inte ut.

Sen hveska di finnt: »ä du ängschli för
mor di?»
dä halp inte möe, da skrek di å svor di,
men Britta ho kom inte ut.
Da tog di ôpp sten å i vägga di donka
på fönstra di banka, på dôra di ronka
å skrek: »gi dä ut!»
å da kom Britta ut.

Mä gamlingens gamle gevär i näfven
geck Britta å smög bak mä knuta sôm räfven
å huka sä ner å kröp.
Sen fyra ho tå bak mä halmen i stacken
å Däng-Jan han domp som en mjölsäck i backen,
han slog sä i nacken,
å Kvennfólks-Pälle han stöp.

Di dog å stog ôpp, di ble skenske i bena,
di tängde, di gne, satt dä ella tå stena,
för skôte va bare tå krut.

Å senna ä Däng-Jan å Kvennfólks-Pälle
just itnô så rogat te gå te nô ställe
å donke små jäntonger ut.

Å Britta ho satt sä på jola å skratta,
å vre sä å va sôm en sjuke fått fatt'a,
kröp senna i sänga igän,
men langt bål i Eda å langt bål i Köla
geck eko tå skôte i bärga å töla
å langt bål i Nôrge
geck skratte å går fälle än.

Bolaggsvinsta.

Te rep ihopp så mö en kan ôt sä sjôl å barna, å ställ dä klokerst en kan för framtia, dä gär fäll höriveli männisch, sôm har nô vet i skael. Ja, dä gär te å mä sômma tå djura, sôm itnô vet har.

Men d'ä sômma, sôm ä kloker än di are å te dôm hör sômma tå brukskäran. Te äxämpe l når ja va stater unner Björkstafôrs, så hadd vi en fôrvalter, sôm va så övverhövvlíanste klok, satt vi bruksfôlk ble jämt skamnôm för'n.

Nu vet en hvalls dä ä, når dä ska bli tocka där bolaggsvinst. Dä går te på dä

vis, att en tar så mö arbett ur arbeterskrötan, sôm står te, å gir så litta lön, sôm kan dras ihopp. Dä sôm da blir övver åttå dä di vell gi för di sakan, arbetran ha gjort, når di drar den minst möjli löna iffrå, å dä förvaltern å kôntorshärran ska ha å unnerhöllinga tå bruke å ann tock där, bolaggsvinsta.

Men nu va dä tocken ve Björkstaförs, att där ågd bruke ôm mäst hel sockna å allt folk, sôm va, så va di född å öppfödd på brukens mark. Nu tänkt bruksförvaltern sôm så — »ôm atte ja slôr tå tjufem ör på löna, så blir dä litt mer pänga, å ifall atte sågran å smean mocker, så sier ja bar, att di kan få flött sin väg, ôm att di int kan li sä i stôga di har tå bruke — å senna får vi se, hvalls di gär», ment'en.

Ja, di öppstinnér sä fäll e ti, men hvalls dä nu va, så feck di allt gi mässä, för di töckt dä va för ledt te gå iffrå stôga å di tänkt fäll att di skull dra sä fram i all fall. Når en da la tehoppers tjufem ör på hör kär å hört dagsverk för ett år, så ble dä e litta bra bolaggsvinst, dä åg.

Men förvaltern va allt kloker än så. Han satt öpp e handelsbo, för han sa att vi fölck skull ha't litt bekvämer, satt vi int behöfd gå så lang väg, när vi skull köp mjöl å kaffi. Han skull bar dra å på löna, sa'n, för hör gang vi köfft nô. Å så gjord'en ett kuntrakt mä ôss, att vi int skull ha handel på nô ann ställ — den, sôm dä hadd, skull bli öppsaid, sa'n.

På dä vis feck'en mä en gang mäst hel sockna te köp allt di behöfd i bolaggsboa. Dä ble e ny bolaggsvinst.

Men förvaltern va int nöjd ända han. Han satt öpp prisa mä ett ör mer per skålpunn än di hadd hällers i handelsboan, å på dä vis feck statran å sågran betal mer för sett husbehof mä minner lön än ann fölck. Dä ble åg e bolaggsvinst.

Ja förvaltern hadd fäll allt mang fler sätt te gär bolaggsvinst; å sågran bynnt allt å flött iffrå bruke å far te Amerka. Å når dä le på, så gjord allt bolagge köllbött, fastän att en skull töck, att mä ett tock rejment å tocka go bolaggsvinst skull dä allt gå bra.

Mällerti va int just fôrvaltern nô fatti, når'n flött iffrå Björkstafôrs, men han hadd fäll funn på nôa snudi metod ôt sä — fôr te gär ny metoder dä va just fôrvalterns sak dä, å en övverhövlianste klok kär va'n, dä va int en ve Björkstafôrs, sôm vell nek fôr dä, fast att di int hadd just nôn fördel tå't.

En sôm va langhört å högtänkt.

Dä va en göbb, sôm va langhört å högtänkt hemm i sockna, där ja va. Han hörd te dôm, sôm int kan lätt bli te tänk högt, fast att di tror, att d'ä invartes å töst, di tänker. Å så va dä dä unnli mä'n, att'en kunn hör på langt höll dä ann fôlk tänkt å sa om'en.

Mä däsamm göbben feck se en, bynt'en på å mommel te exempel så här, ifall dä te exempel va ja, sôm mött'en: »Håja den där ha ja allt sett fôr — d'ä vesst en tå di lömmlan där väst — han vet'el ing, han vet'el

ing — hvalls skull den kunn vet nô — han va fäll int född den gangen fäll.»

Allti va dä nô ôm nô en int skull vet. Men en feck allt vet ända, hva dä va, för dä tart'en allt ôm sjöl.

»Nä, dä kan fäll ingen vet,» sa'n, »för d'ä för langsenna — å int kan ja tro att dä va nô, sôm såg'e häller — mässä klocka kunn var åtta på kväel å da ä fôlk för dä mäst hemm å äter aftan — men nock kan dä fäll gå fôlk ômkring å stryk ända ve den tia, å jänta skrek allt, dä gjord ho allt — men ätter dä inge tal ble ôm'et, så tror ja vi kan lätt den saka få var sôm ho ä — å int va dä fäll häller så jävvlitt te gär tocken mä'a häller, fast nock va ho imot'e — å nock sa di senna att ho hadd gått i sjögen — men dä va fäll för ongen ho hadd, å den ä fäll int så innlitt evitt sanningans sagdt, att dä va min — fast nock stämd dä fäll nôglunda på tia, mässä, åja nock stämd dä allti — men d'ä langsenna å dä ä fäll kansch ingen sôm mins'e, ifall så skull var, att jänta

int ôrk hôll käfft mä't — ja tror att vi kan lätt saka var sôm ho ä, ja,» sa göbben å geck å neck å titt ôt sia å gjord miner för sä sjôl.

Dä va änn-sôm han skull vell rå å öfvertal sä sjôl att dä inge va te ha bekômmer för, å så frest'en fäll å karsk öpp sä, men så kom dä allt tebakas igän dä där mä jänta å så bynnt'en å mommel igän ôm att dä va, langsenna å ingen sôm i all fall vest å't äll kunn mins'e.

Men när att en slog sä i tal mä'n, va'n i förstninga sôm e anna männisch å sa tock sôm ann fôlk sier. Men rässôm dä va, kunn dä händ, att'en änn-sôm sack ihopp å ble sôm'en skull var esam. Å han stog änn-sôm å lydd invartes å så bynnt'en å mommel för sä sjôl: »mässé, jo ve tvärvägen ôt Skoga,» sa'n — »dä kan fäll int var länsman sôm sa't — åjo dä kan fäll allt var länsman i all fall — å den are kan fäll möilivis var prästen — hm, hm, hm, så di taler — dä här kan vesst bli ledt för mäj dä — hm, hm, hm,

töcker länsman dä — å nännä — ånä d'ä för langsenna.»

Å så vacktn'en öpp å bynnt tal sôm ann folk igän. Men når en hadd gått iffrå'en ett stöck, kunn en allt hör att'en geck å grönna, om att'en hadd gjort nô sôm kunn förfall te var misstänkt. »Må tro pójken kunn märk nô — ånä, dä kan fäll int sess uttapå så här langt ätter — för d'ä mang, mang år senna nu,» sa'n — »langsenna, langsenna, d'ä för langsenna,» môttra dä e lang stönn iffrå göbben, senna en hadd skerts ve'n.

Att göbben hadd gjort nô ondt för i vala, dä trodd all männischer, för hvafför skull'en hällers gå å säj tocken för sä sjöl å int örsk lätt bli. Men dä va ingen sôm vell gär nô ve't, för di töckt att göbben va för gammel.

I all fall ä dä unnlitt mä di här, sôm ä langhört å högtänkt. D'ä sômma, sôm tror att en blir tocken, om att en ha gjort nô ondt å int ha komm te stå för't. Dä ä sôm dä onn skull vell gi sä ut änn sôm ett utslag i en sjuke å sôm att di, sôm ha ondt

gjort skull få straff, gômmen dä att di ä
pocka te hör invartes allt ondt, sôm ä sagdt
ôm onnheta derses äll bol ha blitt sagdt,
ôm ho hadd vôr bekant.

Frimureran.

Ôm att d'ä sant nu för tia, dä vet int ja. Men på far mins ti va dä allt si sôm så mä frimureran.

Far min va ingen rädd kär, men nog ble'n unnli, når de ble tal ôm den tia han va gårsdräng när källmäster Lunngren ve Låsen i Kallsta.

Skrömt å ilänn lär dä ha vôr för jämnan därôpp i frimurstehôlla i Låsen. Far min va pocka te gå ôpp på vien iblann å da feck'en lôf te gå förbi di utäck dôran sôm va därôpp. Dä tass å tass å host å skrömtulér sä därinn, sa'n, för jämnan, å en gang

sa dä »Jan» te'n iffrå e dörr. »Akt dä, Jan,» töckt'en dä sa.

Å tocka liklockt, sôm dä va. Men varst va dä, når frimureran skull ha storkalas, för da kom dä tock i dagen, sôm int kan utsäjs af en kristen mans tunga.

Men hvalls han först feck nys om barn-ättinga, dä ör k'en int höll töst mä.

Dä va en gang di hadd en token där stor kanaljation däröpp. Dä hadd komm storfolk dit iffrå Örebro å Stockhålm — å tjock å bre va di, sa'n — å fäll vet en hva den välmåga kom iffrå, välgödd onger ä inga fattimansköst. Di, sôm ha bynnt på mä den matårninga, kan fäll int lätt bli, men urätt ä å förblir dä te ät barn.

Far min feck förstäss spring te källern ätter putäler — kônsti putäler va dä, sa'n, gammel å nersmord va di, å far min trodd att dä va svafvelsyra å amoniak i dôm, sa'n, för tocker vinputäler hadd'en för sin del allri sett.

Men så kom Lunngrén å sa te'n, att'en skull tull fram en kagg, sôm stog bål i a

vrå. »Tull fram den där kaggen,» sa Lunn-
gren han. »D'ä litt salta fårkött — frimur-
reran ska allti ha salta fårkött, dä hör te
frimurerlagen.» Kônsti lag, tänkt far min
han, men han sa itnô, utta han tull fram
kaggen, sôm han va tesagt.

Men da händ dä int bätter än att den
en bôtten valt iffrå å da rann dä ut armer å
ben tå små barn.

Va'ke dä dä ja tänkt, tänkt far min
han, men sa itnô den gangen håller. Men
Lunngren ble hvit sôm ett lakan i syna å
sprang fram å feck fast bôtten igän på kaggen.
»Ja ska tull in kaggen sjôl,» sa'n.

»Ja, den kaggen får allt Lunngren tull
in sjôl,» sa far min, »Mä tock fårkött vell
ja han nô te skaff,» sa'n.

Men senna va dä ett steken å fräsen
därinn i köke, satt far min feck kvalm, när'n
tänkt på hva dä va di stekt. Å när tia kom,
att meddan skull bli, va dä ett sôl å kakka-
lorum därôpp, sa far min, satt han kunn
hör att frimureran hadd'et bra. Där satt
förståss all diss stor matkännibalan å slök

issä den en välgödd barnongen ätter den
are å bälj issä all den sur svafvelsyra å am-
moniaken.

Tocken geck dä te när frimureran för
i vala. Hvalls dä nu kan var, vet int ja.

Studentjakta.

Studentan va i trakta
når jäntan va i vall,
studentan va på jakta,
dä vren å dä small.

Dä flisa sönnner tōppan,
där skōta sköt blindt,
di uvōrne krōppan
sköt skaçkt å sköt vindt.

Å ôrran å tjädran,
sôm mälla träa flög,
slapp unna, fast fjädran,
kom ner sôm en snög.

Men tackan å kalfvan
di va i stora nö,
di ôrk int stå för salfvan,
di feck en blodi dö.

Å varst di stackers jäntan
geck krigerfala ôt,
når di ättå studentan
feck kälekens skôt.

Di satt å töt i backan,
når jakta va förbi,
ôt kalfvan å ôt tackan
å allt di sjôl feck li.

Feck li så tongt tå kälek,
sôm feck så dåligt slut,
å all den nö å smälek,
studentan hadd breddt ut.

Melangtäras intåg i Kallsta.

I.

Melangtära får se Kallsta.

Se Kallsta, se Kallsta, se Kallsta sta!
Guda!
Hurra!
Se sola, se sola i Kallsta store sta!

Se högt skiner Kallstas domkörktorn
i tåpp!
Spel öpp
ett klangsens guda! mä trompeter å horn!

Se älfva, se broa, se bispens gål,
hur skön
står grön
den stolta staden Kallstas potatis och kål!

Se fanornas vaj uti solas ljus,
hurra
för bra
å go å fin trakterning uti Kallstas fine hus!

Så fram I tappre gössar, uti lonk, lonk, lonk,
gå på,
I blå,
i takt ätter donk, ätter donk, ätter donk, donk,
donk.

II.

Befäle.

Befäle, befäle för tam-tam-tam,
befäle mä makt drager fram.
Herr öfversten kumderer,
majorn han exerer
sin stolta bataljon i den stolta staden in,
kafftinen han ä barsker,
lyttnantsen han ä karsker,
han sträcker så stolt på den stolta ryggen
sin.

Å fanjonkerbaken, för bom-bom-bom,
sig breder så granner å grom,
säschanten gör sig raker,
han kan allt sine saker,

det vet herr säschanten allt af,
korpralen gör sig bister
och bär i sin tornister
en generalfältmarskalkstaf.

III.

VI.

Så följa vi kafftinera å lyttantera,
vi dra
i ra
att Värmland bevara,
för hej tranterara,
med hvassa bajonetter, för tjong hej trantera!

Vi hörna dä lyser tå jäntekjolera,
vi ser
på Er,
I fina kjoler alla,
I fina kjoler alla,
mä tacksamhet för vackerlek, för hej, tjoh-lera!

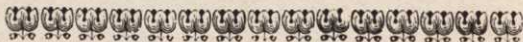
Dä drar ôss, dä drar ôss i skosulera
te gå
å få
en köss bak mä knuta
på truta, på truta,
för ptuttu, för ptuttu, för ptutulera!

Ve husa står civilera, di trinnskallera,
på lur
mä sur
å le å better galla,
för domses fästmör alla,
för domses fästmör alla
gir kärleken åt kongliga armén, trallera!

Se dombom ve dombom står dombommera,
jojo,
må tro

dä känns i en dombom
tå bombom på bombom
på bombom, på bombom, på bombommera.

Å jasså, må dä?

Dä va en gammel såger ve bruke, sôm hett Annersch, å han va tocken, att inge bet på'n. »Å jasså» äll »å må dä» va allt han sa, hur ill dä än va för'n.

Når di fôr i vala kom te'n å sa, att koléra hadd komm te sockna, sa'n bar »jasså, må dä, ha ho dä?»

»Ja, men ho ä allt i granngårn när släkta di,» sa di.

»Å jasså,» sa Annersch han.

»Ja, bror din ä allt när ve te dö han, Annersch,» sa di.

»Å jasså,» sa Annersch han.

Å »jasså, må dä» feck'en allt hett åg. Men når di tart òm för'n att di kall'en »jasså, må dä», tog'en allt åssä mössa å ref sä i skael.

»Å jasså, må dä,» sa'n.

Da va dä en gang, att Annersch kom unner ett bräras, satt di feck lóf å ha in'en te lasarätte i Kallsta, å dä va allt ja sôm feck frakt in'en.

Dä va int mö lif kvar i Annersch. En öre va åslet ätter rota på'n å hang mä nö fast. Hôvsvårn va te hållta årefven å i halsen bakte va dä a stor grop.

»D'ä allt slut mäddä nu, Annersch,» tänkt ja, för Annersch låg sôm han va dö. Men dä va int fritt att ja int tänkt, att Annersch skull res sä öpp å säj: »å jasså».

Ja så kom vi te lasarätte å feck öpp Annersch i sael, där di skull bese'n, òm dä va nô te gär ve'n. Å så la vi Annersch på ett bol, å lasarättskvennfólka kom in mä all lavmanger å varktyg å bôrker mä ôljer, som di skull begagn på Annersch.

Mällerti bynnt allt doktarn vräng öpp ärman å ställ mä bôrkan å klepp å lef mä Annersch, å da bynnt allt Annersch å vackten öpp.

»Hur står dä te mä gôbben, har gôbben mö plåger,» frågt doktarn.

»Ånä,» sa Annersch han — »fast nock känns dä litt unnlitt.»

»Ja, ja ska allt säj gôbben, att dä ä allt allvarlitt dä här,» sa doktarn. »Han har ett stort hól i hówve å hówvesvårn ä allt mäst åsleten den på'n.»

»Å jasså?» sa Annersch han å drog allt på't.

»Å ena örat ä åsletet,» sa doktarn.

»Å jasså ä dä dä, ja dä va allt kônstitt,» sa Annersch han.

»Å en kan se in i svalje på'n gômmen nacken.»

»Ja dä va allt besönnli, hocken skall ha trott tocke,» sa Annersch han.

»Å d'ä allt frågan, om gôbben kan bli bra,» sa doktarn. »Vi vet int om dä int kan te å mä bli dön.»

»Å jasså,» sa Annersch han å gjord ett litt fresten te få ôpp näfven te nacken. »Ja dä blir allt varst för kärnga dä,» la'n te, när'n hadd grönn ätter e stönn.

»Men ja ska allt gär ett försök te lapp ihopp göbben ja,» sa doktarn, för han ble änn sôm rasen för dä, att inge bet på Annersch, å så bynnt'en sy å plåstre på'n igän.

Å han lapp allt ihop Annersch, å Annersch han lefver allt än han å ä ve go häls, fast att han ser allt litt skarfvat å lagat ut.

Men när han blir dö en gang å kommer te hemmel å änglan sier te'n: »nu ä du allt sali, Annersch,» så ä dä int fritt att ja int tror att Annersch sier: »å jasså, ä ja dä, hocken skull ha trott tocke!»

E gökvis.

Så mörk va mi stöge
å hemmalens böge
i väst langt i skyan va rö,
da hörde ja nôge,
som skrek bål i haga: ko dö!

Da sa ja: »du västgök
ä bästgök,
hva spår du för löcke?»
— käpp å kröcke,
ondt om brö!

Sen spord ja: »du östgök
 ä tröstgök,
 så si, hör ä tröst, du?
 — natt å höst, du,
 svält å nö!

Da sa ja: »I ljuger, ja tror inte på,
 hva göker kan spå,
 min skog å min sjö vell ja fråge om rå.»
 Da svara dä så:

Se, gräse dä tårker
 å löfgrönska örker
 i hösten int länge bestå,
 I fôlk ä sôm strå,
 I fôlk ä sôm kôrker
 på böljan di blå.

Så sa dä, så sang dä frå skog å frå sjö,
 når mörk va mi stôge
 å hemmalens bôge

i väst langt i skyan va rö,
da hörde ja nôge,
sôm skrek bål i haga: ko dö, ko dö!

Mä sjól.

Ja vell int var strå äll kórk,
int hö äll vesne bla,
i blåsten på sjön, i het å tórk
ja vell vare mä sjól ändå,

Å fäll kan dä händ, att ja dör,
å fäll kan dä händ, att för vinn ja far,
å fäll kan dä händ att e våg mä för
å tórken den siste krafta tar.

Men tórken må bränn mä å blást på sjön
hantér mä varr än ja tól,
når lifve mä släpper te sist ve dön,
så vell ja hól fast i mä sjól.

Stölliheta i vala.

I ska vänje er å mä te skratt,
för en lefver bar för te dö,
ôm dan ska en tänke på natt,
i sol ska en tänke på snö,
du ska gråte, når lifve ä glädt,
å int ska du vell dä du vell,
dä ä allt så stöllitt, satt
en allt vell skratte lell.

E anna gökvis.

Å môra ho kom å en aen gök
gol högt å han gol iffrå sör,
da spord ja igän på försök:
»du sörgök ä dögök, så hör:
Hvalls blir da den nöa,
ôm hvem di are gökan gol?»
»Jo,» svart'en, »att föa
blir fet å möa
i boens spis å på boens bol!»

Da sa ja: »må dä, å må dä!
di gökan di gal allt bå »ja» å »nä»,
men hocken tå dôm ska ja tro?»
Da flint dä å klocka: hoho, hoho!

Harrgårstösa i äppelapla.

Dä satt å sang i e äppelapel,
där apeläppla hang grannt i ra,
filinkeli lät e lät i tōppen,
tilideli, trilla drilla gla.

»Hva hetter du där i äppelapla
mä vackerlåta i mun?» — sa ja.
Da sang dä lideli lidelalla,
dä drilla te sôm e lärk å sa:

»Ja hetter Astri af Astrakanien,
ja hetter Lideli Lidela»
— dä titta fram sôm ett apeläpple
i apeltôpp mälla äppelbla.

Ordförklaring.

A — en (femin.)	'el — väl
'a — henne	emsammen, esam — ensam
'a — jag	erat, ve erat — edert, hos er
aen — annan	Fali — farlig
affärd — affär	felt — föll
antura sä — buro sig åt	flint — flinade
apeläpple — i Värmland lär det	för — förr
ibland göras skillnad mellan	fäll — väl
apeläpple, pärräpple och jol-	förstninga, i förstninga — i
äpple samt mellan äppelapel	början
och pärräppel	Glan, glaning — titt, titta,
are — andra	tittning
Betart — betalt	gömmen — genom
bleg — bligande, stortittande	grom — väldig
blogen — blodet	grönn, gröнна — grunnade, fun-
boffel — en knytnäfstöt	derade
bol — bord	Hannt — hann
börkan — burkarne	hek — hakade
brura — bruden	het — hetta
byinnt — begynt, begynte	helt — höll
bögda — bygden	hôr, hört — hvar, hvart
Da — då	höriveli — hvaranda
derses — deras	hôrann — hvarandra
dompen, gå på dompen — gå	hövvsvärn — hufvudsvålen
på giljarfärd	hvals, hölls — huruledes
döger — duger	hällers — eljest
döra — dörren	Iekre — ekorre
dängt'en — gifvit honom ett	ing — inget
kok stryk	immä — i mig
En — man	issä — i sig
'en — han	itnô — inte något
'e — det	Jale — gärdet

- jäntbleg — jäntbligande
 jämnan, för jämnan — beständigt
 Klocka — kluckade
 köbben — stubben
 kofe'n — det minsta lilla fjun
 köllbött — kullbytta, konkurs
 Lell — likaväl, i alla fall
 liklockt — liklukt
 Läsen — Logen
 Maskpi — maskopi
 mennas — under tiden
 möltera — hjortronen
 mötra — muttrade, mumlade
 mä — med
 mä — mig (obetonadt)
 mäj — mig (betonadt)
 mässä — låt mig se
 mäddä — med dig
 mässä — med sig
 mö, möe, möa — mycket, mycken
 Nô, nôge — något
 nôn — någon
 når — när
 när — hos
 Ol — ord
 öppflôga — uppflugen
 Paschaser — något, som passerat, äfventyr
 påmmä — på mig
 Rilen — reel, scottish
 Rägglar — historier, ibland med liten bismak af lögn
 Satt — så att
 sack — sjönk
 seldat — soldat
 si, sier — säga, säger
 si om si — sida om sida, tätt bredvid
 siglan — sidtittande
 sjöl — själf
 skael — skallen
 skamnôm — rådlös
 skers — skiljas vid
 skôt — skott
 skrömt — spökeri
 slift — slipade
 snudi — klippsk, påhittig
 snör te — köra till
 sörr — surr
 söl — sorl
 stortöt — storgvät
 surmodi — ledsen och missbelåten
 Tart, tard — talade, talat
 tebakas — tillbaka
 temmä — till mig
 tessä — till sig
 tili — tidigt
 tock, tocke, tocken — sådant, sådan
 tók, — tåkade, flyttade
 tull — rulla
 tå — utaf
 tänga — springa förtvilladt fort
 töt — grät högt, tjöt
 Ugörlitt — ogörligt, omöjligt
 unna — undan
 utta — utan
 uvörne — ovarsamma
 Vala — världen
 vacktn'en öpp — vaknade han upp
 varr, varrer — värre
 vemmä — vid mig

vesen — vissnad
vien — vinden
vôr — varit
Yg, yger — öga, ögon
Åg — också
ågd — ägde

årn — ordna
åssä — af sig
Åll — eller
ätter — efter
änn — ända
ändå — ändå

Satiren i "Bolaggsvinsta" är delvis framkallad af hörsagor om förhållanden vid ett eller annat bruk, men hörsagor äro hörsagor och få stå i sitt värde såsom sådana, möjligen sanna, möjligen osanna.

Innehåll:

Förola	7
Fredrek på Ransätt	9
Ä du mä på dä	11
När ja fridd te Anna Lek	13
Nypenrosa	18
Rammelbuljõngen i Backa	20
Gå på dompen	28
Bolaggsvinsta	31
En sòm va langhört å högtänt	35
Frimureran	40
Studentjakta	44
Melangtåras intåg i Kallsta	47
Å jasså, må dä?	54
E gökvis	58
Mä sjøl	61
Stölliheta i vala	63
E anna gökvis	64
Harrgårstösa i äppelapla	66
Ordförklaring	69

WR

31

6000096632

Göteborgs universitetsbibliotek

